

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Ons kenmerk
DGNV / 100727858

Bijlage(n)
2

Datum 15 september 2025
Betreft Programmaplan Natuurherstelverordening

Geachte Voorzitter,

Sinds 18 augustus 2024 is de Natuurherstelverordening (NHV) van kracht. Europese lidstaten moeten uiterlijk 1 september 2026 een concept-Natuurplan¹ indienen bij de Europese Commissie (EC) om hier invulling aan te geven. Een definitief Natuurplan moet vervolgens uiterlijk op 1 september 2027 worden ingediend. Lidstaten rapporteren bij de Europese Commissie over het Natuurplan via een format dat recentelijk gepubliceerd is door de Europese Commissie, zoals als bijlage bij deze brief is gevoegd. Het kabinet zal ook een publieksversie van het Natuurplan opstellen voor het brede publiek, belanghebbenden en het parlement.

Met het bijgevoegde programmaplan informeer ik uw Kamer nader over de te doorlopen stappen voor het opstellen van het Natuurplan. Deze stappen beschrijven een zorgvuldige en tijdige implementatie van het natuurplan in Nederland. Ondanks de demissionaire status van het kabinet vragen de verplichte termijnen uit de verordening om voortvarend verder te werken aan de benodigde voorbereiding van het Natuurplan en de daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden zoals de benodigde maatregelen en wetgeving. Het verder vormgeven van het Natuurplan en bijbehorende bekostiging is aan een volgend kabinet. De komende maanden zal ik de te maken keuzes ambtelijk laten voorbereiden aan de hand van het bijgevoegde programmaplan. Indien eerdere besluitvorming door het demissionaire kabinet nodig is om te voldoen aan de Europese verplichtingen, zal dit plaatsvinden bij reguliere besluitvormingsmomenten.

Het programmaplan 'Samen, Sober en Realistisch' omschrijft de stappen richting het opstellen en indienen van het Natuurplan. Een belangrijk aandachtspunt bij het Natuurplan ligt op de praktische uitvoerbaarheid van de Nederlandse natuuropgave. Daarom wordt gekozen om geen koppen op Europese regels en geen overbodige restricties in te bouwen en nadrukkelijk rekening te houden met lastendruk en een gelijk speelveld met andere EU lidstaten. Het programmaplan is zorgvuldig tot stand gekomen met alle belanghebbenden en verantwoordelijke

¹ Met de benaming 'Natuurplan' wordt verwezen naar het 'Nationaal Herstelplan' zoals beschreven in hoofdstuk III van de natuurherstelverordening: verordening (EU) 2024/1234 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2024 betreffende natuurherstel.

departementen (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Infrastructuur en Waterstaat, Klimaat en Groene Groei, Defensie), en zorgt voor een gezamenlijk beeld over de te doorlopen stappen en mijlpalen. Het is daarmee de bestuurlijke opdracht voor de Rijksoverheid ('het Rijk') en specifiek het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur als systeemverantwoordelijke voor de uitvoering van de NHV.

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

DGNV / 100727858

In het bestuurlijk overleg natuur+ hebben de medeoverheden en betrokken departementen positief geadviseerd over de vaststelling van het programmaplan door het kabinet. In het programmaplan worden het proces, de bijbehorende mijlpalen, de aanpak, inspanningen en samenwerking beschreven om de doelstellingen van de NHV te realiseren. In het programmaplan wordt verder ingegaan op de aanpak voor NHV-natuurmonitoring waarbij ik aandacht wil besteden aan de daadwerkelijke staat van de natuur door o.a. bodemmetingen, de aanpak voor het Natuurplan, een doorkijk naar de uitvoering, het benodigde wetgevingstraject en de financieringsopgave.

Om tot een integrale aanpak te komen, zijn er gezamenlijke uitgangspunten tussen het Rijk en medeoverheden uitgewerkt. Deze dragen bij aan de implementatie van de NHV en het opstellen van het Natuurplan, en zorgen voor een effectieve en consistente uitvoering van de verordening. De uitgangspunten zijn tot stand gekomen vanuit de kernwaarden 'samen', 'sober' en 'realistisch' en dienen als leidraad bij het maken van strategische keuzes en het vormgeven van het proces om tot een gedragen Natuurplan te komen.

Met 'samen' bedoel ik dat de implementatie van en het uitvoering geven aan de NHV een gezamenlijk opgave is van het Rijk, decentrale overheden, relevante sectoren zoals de land- en tuinbouwsector, visserij, het bedrijfsleven, natuurorganisaties en terreinbeheerders en andere betrokkenen. Deze spelen ieder een rol bij de totstandkoming implementatie en uitvoering van het Natuurplan. Met 'sober' bedoel ik dat we zuiver uitvoeren wat de verordening van Nederland vraagt en doen wat nodig is conform de NHV, dit sluit aan bij de motie-Van Campen². Met 'realistisch' bedoel ik dat we inrichten wat nodig is om uitvoering te geven aan de NHV binnen de (beperkte ruimtelijke) mogelijkheden in Nederland en hier het benodigd beleid voor formuleren.

Nederland kent een hoogproductieve land- en tuinbouwsector en is een dichtbevolkt en verstedelijkt land, een van de dichtstbevolkte landen van de EU. De ruimte in ons land is en blijft daardoor beperkt. Daarom moeten we verstandig omgaan met de schaarse ruimte die dit land kent en koppelkansen benutten. Het kabinet zal de Kamer blijven informeren over de voortgang en waar nodig over voorlopige besluiten bij de uitvoering van de Natuurherstelverordening en de verdere vormgeving van het Natuurplan.

Jean Rummenie
Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

² Kamerstuk 21501-32, nr. 1657.

Aan de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

nota
TER BESLISSING

Programmaplan Natuurherstelverordening

TER BESLISSING

Datum

3 september 2025

Kenmerk

DGNV / 100957036

Kopie aan

Bijlage(n)

4

Aanleiding

In september zal de Kamer geïnformeerd worden over de implementatie van de Natuurherstelverordening middels een Kamerbrief en als bijlage het programmaplan Natuurherstelverordening.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om:

- Akkoord te gaan met de begeleidende Kamerbrief omtrent het programmaplan en de nieuwe versie van het programmaplan;
- Na instemming van MR met kamerbrief en programmaplan; de Kamerbrief met bijlagen naar de Tweede Kamer te versturen.

Kernpunten

- De Kamerbrief en het programmaplan zijn op ambtelijk niveau afgestemd met de departementen LVVN, I&W, KGG, DEF en VRO; en daarnaast met Rijkswaterstaat, de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
- Het programmaplan is eerder met dezelfde partijen besproken in onder meer het BO-Natuur+ van juni. Deze hebben positief geadviseerd over de vaststelling van het programmaplan door het kabinet.
- Deze Kamerbrief en het bijbehorende programmaplan natuurherstelverordening zijn in het zomerreces reeds in de CFL van 19 augustus besproken.
- Deze Kamerbrief en het bijbehorende programmaplan natuurherstelverordening zijn reeds in de RFL van 2 september besproken. Na de RFL zijn aanpassingen verzocht door MVRO, die verwerkt zijn in de nieuwe versie van het programmaplan.

Kenmerk
DGNV / 100957036

- Het programmaplan wordt na bespreking in de RFL, en voor verzending aan de Tweede Kamer opgemaakt in de Rijkshuisstijl.
- Ondanks de demissionaire status van het kabinet wordt u geadviseerd om akkoord te gaan de kamerbrief te agenderen in de RFL. Gezien de wettelijke Europese termijnen moet Nederland eerst op 1 september 2026 en vervolgens 1 september 2027 respectievelijk een concept en definitief natuurplan bij de Europese Commissie aanleveren. Het proces om daartoe te komen kan derhalve niet stilstaan in de demissionaire periode. Deze brief informeert de Kamer over het proces richting implementatie.